

LBRIS

We know
books

TRACEY LIEN

**tot ce
a rămas
nespus**

Traducere din limba engleză și note
ALEXANDRU CORMOȘ

LITERA
București

Denny Tran murise în circumstanțe atât de violente, încât majoritatea oamenilor din Cabramatta fuseseră prea înspăimântați ca să participe la înmormântare. Cel puțin așa i se părușe surorii lui mai mari, Ky. Salonul de pompe funebre fusese aproape pustiu. Fratele ei în vârstă de șaptesprezece ani, mort, zăcea întins în sicriul lucios și închis. Părinții și câteva rude îngenuncheaseră lângă o fotografie mărită, în care Denny zâmbea larg, iar un călugăr budist intonase câteva rugăciuni, în schimbul mesei de prânz.

În afară de cei din familie, mai veniseră și profesorii de la liceu ai lui Denny, care se îngmădiseră laolaltă, căscând ochii, derutați de absența scaunelor și a necrologului. La praznicul de după înmormântare, se adunaseră în pragul ușii duplexului îngust al părinților lui Denny, ținând încă în mâini florile și scrisorile pe care le aduseseră la înmormântare (nimeni nu le spusese că familiilor vietnameze li se dădeau bani cash).

Acum se apucară să-i facă semne cu mâna lui Ky, de parcă ar fi încercat să atragă atenția unui chelner.

– Bună, Ky! spusese domnul Dickinson pe un ton prea vesel pentru o astfel de ocazie, și cu gura parcă lătită de efortul de a-i roști corect numele.

Îi spusese mereu „Kai“, deși ea îl corectase în clasa a opta, pe vremea când mergea de patru ori pe săptămână la cursul lui de matematică.

–Keeee, îi răspunse ea cu glas scăzut, așa cum spuneți „chi-ta-ră“, de exemplu.

Probabil că domnul Dickinson suferea de amnezie, căci de fiecare dată când striga catalogul, ea devenea din nou „Kai“, iar după ce-l corectase a treia oară, se dăduse bătută. Kee, Kai, ce mai conta!

–Bună ziua, îi răspunse Ky, grăbindu-se să facă un pic de loc pentru flori pe măsuța de cafea.

Simțea cum ochii profesorilor scrutau camera de zi a părinților ei, studiind tot ceea ce le era cunoscut (televizorul Panasonic, jucăriile vechi din meniurile pentru copii de la McDonald's, așezate deasupra VHS-ului, diploma lui Ky de absolvire a facultății, înrămată, fotografiile cu Denny de când câștigase Premiul pentru cea mai bună performanță școlară patru ani la rând), precum și tot ceea ce le era necunoscut (vechiul altar dedicat răposaților din familie, pe care erau așezate fotografiile alb-negru ale bunicilor decedați, în care aceștia nu zâmbeau, un calendar de un roșu aprins, ce atârna deasupra televizorului și care le amintea că 1996 era Anul Șobolanului, pragul încăperii, acoperit de pantofi). Ky le recunoscuse și pe celelalte profesoare, doamnele Faulkner și Buck, care continuau să studieze încăperea și care le zâmbeau verișorilor mai tineri ai lui Ky. Drept răspuns, unul dintre ei se strâmbă la ele.

–Părinții tăi sunt pe-aici? Întrebă domnul Dickinson.

–Mama e la bucătărie.

Mama stătuse trează noaptea trecută, frământând aluatul pentru mai bine de o sută de chifle care aveau să fie servite la praznic. Ky o ajutase să marcheze vârfurile chiflilor cu o urmă de colorant alimentară roșu, dar se arătase sceptică față de nevoia de a pregăti atât de multă mâncare, fiindcă, deși plecase de patru ani din Cabramatta, știa cum funcționa orașul acela. Dacă

un membru al unei familii murea de „moarte bună“ – din pricina bătrâneții, genul de sfârșit pentru care toată lumea era pregătită – asiaticii din oraș veneau însoțiți de alți membri ai familiilor lor și dăruiau plicuri burdușite cu bani. Dar dacă cineva murea de „moarte rea“ – datorată unui ghinion cumplit, iar moartea aceea implica în vreun fel copiii, bandele de răufăcători sau heroina – dintr-odată toți oamenii erau ocupați, erau plecați din oraș sau nu aflaseră veștile. Chiar părinții lui Ky avuseseră o astfel de atitudine cu alte ocazii, atunci când fusese vorba de prieteni sau de cunoștințe, motivând că erau prinși cu lucrul, deși, de fapt, fiind superstițioși, le fusese teamă ca nu cumva să se molipsească de ghinion.

–Nu-i același lucru! fusese răspunsul mamei după ce Ky întrebase cine avea să mănânce toată mâncarea pe care o pregăteau.

Vorbind astfel, ea refuzase să-și privească fiica în ochi. Refuzase să accepte ideea că Denny murise de cel mai rău soi de moarte, adică de „moartea rea“, un coșmar care o lăsase fără cuvinte și-i cufundase familia în tăcere. Refuzase să se oprească din lucru, de parcă i-ar fi fost teamă că, dacă și-ar fi încetinit ritmul o singură clipă, adevărul ar fi ajuns-o din urmă.

Ky scăpase ostentativ ștampila pe blatul din bucătărie.

–Cum de nu e același lucru? întrebase ea, încercând să-i surprindă privirea mamei, încercând să convingă pe cineva din familie, pe oricine, s-o privească în ochi și să vorbească despre fratele ei.

–Pentru că e fiul meu! răspunsesese mama trântind aluatul înapoi pe blat, atât de tare încât păruse că și trupul ei avea să se prăbușească.

Ky se abținuse să mai spună altceva. Își mușcase limba, iar în minte începuseră să-i roiască tot soiul de

gânduri. Despre vecinii care nu veniseră la înmormântare. Despre colegii de muncă ai părinților ei – care de obicei se așteptau să primească invitații de nuntă din partea unor oameni pe care nu-i cunoșteau mai deloc – și care acum, ce să vezi, fuseseră prea ocupați ca să treacă pe la ei și să-și prezinte condoleanțele. Despre cum toți aceștia jucau împreună *mah-jongg* în timp ce mâncau alune fierte și bârfeau despre băiatul bun, despre băiatul isteț, despre băiatul cumplit de ghinionist care se aflase în locul nepotrivit la momentul nepotrivit. Îi văzuse cu ochii minții cum clătinau din capete în timp ce spuneau că lumea nu mai era ce fusese pe vremuri, că oamenii deveniseră nemiloși, că norocul era de-a dreptul imprezibil în Cabramatta, într-o țară atât de năucitoare precum Australia. Iar Ky se înfuriase, încleștându-și fălcile și strângând din dinți în timp ce se gândea la ce ar fi putut spune oamenii despre fratele ei, fiindcă nici unul n-avea habar de nimic! Ghinionul n-avea sens, era expresia unei atitudini defetiste. Ghinionul însemna să ridici din umeri înaintea ca măcar să încerci să faci ceva – era o notă de subsol, ceva ce li se întâmpla *altor* oameni. Toate acele gânduri despre ghinion o făcuseră pe Ky să-și dorească să-și descleșteze fălcile și să zbiere la vecinii ei absenți. Dar știa că n-ar fi putut scoate nici un sunet chiar dacă ar fi încercat. Putea doar să viseze; n-ar fi putut să se facă auzită niciodată.

Mama spusese din nou că oamenii aveau să vină, vorbind astfel în timp ce apăsa, apuca și răsuca aluatul cu mâinile ei mari, de parcă dragostea pe care le-o purta copiilor ar fi fost măsurată în sudoare și efort – câtă mâncare gătea, cât de pufoase erau chiflele după ce se coceau. Aveau să vină de dragul fiului ei, repetase ea, și ar fi fost cumplit de stânjenitor să nu aibă suficientă

mâncare la praznic, iar familia nu putea îndura să fie făcută și mai mult de rușine.

Ky voia ca mama ei să aibă dreptate. Denny merita un alai de înmormântare. Mai mult de-atât, merita ca acolo să fie prezenți toți oamenii pe care el i-ar fi întâlnit dacă viața nu i-ar fi fost curmată atât de repede. În zilele de dinaintea înmormântării, Ky se trezise visând cu ochii deschiși la sute, ba nu, la mii de oameni care să vină în pelerinaj la Cabramatta în cinstea lui Denny. În închipuirea ei, aceștia se călcau în picioare pe alea casei părintești, se revărsau pe trotuar, umpleau străzile vecine și strigau în gura mare cât de mult își doreau să-l fi cunoscut. Dar chiar dacă ea era cea care făurea acele vise, ele îi scăpau de sub control. Astfel, mintea ei o lăsa pe Minnie – pe care n-o mai văzuse de ani de zile, de când avusese cu ea cea mai urâtă ceartă din întreaga-i viață – să apară și să mute atenția asupra ei, a lui Ky. Pelerinii închipuiți se întorceau cu toții către Ky, voind să afle unde fusese aceasta, de ce, la urma urmei, ea nu-i stătuse alături lui Denny, cum de putuse să fie atât de egoistă încât să-și abandoneze cu totul fratele mai mic. În acele vise, Ky încremenea, cu limba umflată și devenită neputincioasă în gura uscată, până când se forța să revină la realitate.

Iar acum, în camera de zi, domnul Dickinson o fixă cu privirea pe Ky, așteptând ca ea să-l conducă la bucătărie. La rândul ei, Ky îl privi țintă în ochi. De obicei, știa ce trebuia să facă, ce se cuvenea din punct de vedere social, doar că trecea greu la fapte. Uneori avea impresia că se uita la televizor, nu că trăia în propriul corp. Iar în clipa de față, gândul că trebuia să le traducă părinților ei condoleanțele domnului Dickinson – ca să nu mai vorbim de discuția stânjenitoare și bombastică ce avea să urmeze – o făcea să-și dorească să se scuze,

s-o tulsească afară din casă, s-o apuce pe stradă în orice direcție, depășind viteza sunetului și, în cele din urmă, să-și iasă din propria piele.

– Sunt ocupați acum, spuse Ky, fără să mintă cu totul.

Mama ei încă era cuprinsă de febra gătitului. Ultima oară când Ky își văzuse tatăl, cu aproximativ treizeci de minute în urmă, el era îmbrăcat în pantaloni negri, sobri, și într-o cămașă albă, costumație foarte asemănătoare cu cea pe care o purta de regulă la slujba lui de funcționar bancar, și era întins pe salteaua dublă a lui Denny.

– În plus, nu vorbesc prea bine engleză.

– Tot aș dori să...

– Poftim, luați niște mâncare, spuse Ky. Mamei i-a luat o groază de timp să gătească, așa că s-ar bucura dacă ați mânca din ce-a pregătit.

Îngrămădi pentru profesori chifle și tăieței pe farfuriile de carton și începu să asude atât de puternic la subraț, încât simți cum acesta începu să-i scârțâie pe sub cămașa albă, iar ochelarii fără rame prinseră să-i alunece de pe podul lat al nasului. Familia ei avea rareori musafiri, iar dintre toți, oaspeții albi, cu excepția doamnei de la Avon, erau cei mai rari. Ky își amintea de o singură altă ocazie în care îi vizitase un alb: pe când avea opt ani, Denny se împrietenise cu un băiat roșcat și pistruiat, care venise o dată la ei ca să joace G.I. Joe. Mama lui Ky, care n-avea încredere în albi fiindcă era convinsă că ei ar fi putut să fure din casă, îl obligase pe băiat să stea afară. Denny și prietenul lui se jucaseră în pragul ușii, Denny – în casă, iar băiatul alb – afară. Ky, care la vremea aceea avea treisprezece ani, îi spusese mamei ei că era destul de sigură că așa ceva nu era normal, și că, deși ea, una, n-avea prieteni albi, putea să jure că Pistruiatul nu era un pungaș.

– Nu pare să-i deranjeze! îi răspunsese mama ei, scoțând capul pe ușa bucătăriei ca să-i supravegheze pe cei doi băieți care se jucau de-a războiul cu soldățeii lor de plastic.

Dar pesemne că Pistruiatul îi povestise mamei lui cele întâmplare, iar aceasta se supăraseră, fiindcă el nu mai călcaseră niciodată pe-acolo.

Minnie, care pe vremea aceea își făcea veacul acasă la Ky în fiecare zi după școală, spusese că mama acesteia știa ea ce știa.

– Albii sunt hoți! afirmase ea, făcând baloane uriașe de gumă de mestecat Hubba Bubba cu gust de struguri. Căpitanul Cook! Cristofor Columb! Francezii! Pe bune, dragă, albiștii sunt adevărați hoți!

– Ce tot îndrugi? întrebaseră Ky.

Minnie își trăsese o palmă peste frunte, teatral, și-și dăduse ochii peste cap cât putuse de mult.

– O, Doamne, Ky, ți-au furat și mințile!

– Ce să-mi fure?

– Maică-ta nu-i nebună, dragă..., răspunsese Minnie, mimând cu degetul cum trăgea piedica unui pistol, ...e deșteaptă!

Deși pe Ky o irita faptul că Minnie părea să-i ia mereu partea mamei-sii, în secret îi era recunoscătoare pentru cât de firesc se simțea în compania ei. Mai târziu, atunci când Ky le povestise despre părinți prietenilor ei albi de la facultate, aceștia nu încercaseră deloc să liniștească spunându-i că familia ei era la fel ca toate celelalte familii de refugiați, că valorile și faptele lor erau complet obișnuite pentru niște imigranți din Vietnam. În schimb, îi spusese că mama ei părea să fi fost paranoică și că i-ar fi prins bine să stea de vorbă cu un psiholog. Iar de fiecare dată când Ky voia să-și revizuiască părerile în lumina judecăților emise de aceștia, ea

își aducea aminte că orice confidență despre întâmplările prin care trecuse familia ei era un soi de trădare, un mod de a-și denigra părinții în fața străinilor, o cale de a-i invita pe aceștia din urmă – care habar n-aveau prin ce trecuseră părinții ei, sau cât de mult își iubeau copiii, sau că vietnamezii pur și simplu făceau lucrurile altfel – să râdă de ea, nu alături de ea. Acelea erau clipele în care Minnie îi lipsea cel mai mult.

– Ia spune, cât timp rămâi aici? Întrebă domnul Dickinson, răsucind cu furculița de plastic o grămăjoară de tăieței, de parcă aceștia ar fi fost spaghete.

Privirea i se plimba tot timpul între chipul lui Ky și televizorul din spatele ei, unde prezentatorul de știri arăta un grafic al găurii din stratul de ozon, aflate în continuă creștere.

– Puteți să repetați, vă rog? îi ceru Ky, revenindu-și brusc din reverie.

– Se vorbește despre cât de mare era gaura aceea în anii '80, spuse domnul Dickinson ridicându-și bărbia în fața ecranului. Nu-mi vine să cred că am ajuns în anii '90 și cei în drept tot nu și-au dat seama cum să rezolve problema!

Ky se întoarse cu fața la ecran, unde prezentatorul de știri trecuse la subiectul sezonului incendiilor de vegetație.

– Ăăă..., da, răspunse ea și se îndreptă de spate, fiindcă nu știa ce altceva să facă.

– În fine, te întrebasesm cât timp rămâi aici, spuse domnul Dickinson dregându-și glasul după ultima îmbucătură de tăieței și concentrându-și din nou atenția asupra lui Ky.

Astfel, Ky află cu surprindere că domnul Dickinson știa că ea nu mai locuia la Sydney. Dar firește că Denny le spusese profesorilor; rămăsese uluit că sora lui se

mutase la Melbourne ca să facă studii universitare, că-și făcea stagiul de practică la *Herald Sun*, că-și publicase primele articole. Chiar o întrebase dacă ar fi putut să locuiască împreună cu ea măcar pentru puțină vreme, ca să afle cum era viața dincolo de Cabramatta. Ea îi răspunsesse că puteau să discute despre asta următoarea dată când avea să vină acasă. Nu se așteptase ca acea dată să însemne zilele priveghiului și înmormântării lui.

– Mi-am luat liber o săptămână, dar mi s-a spus de la serviciu că pot să stau mai mult, dacă e nevoie.

– Sunt convinsă că părinții tăi se bucură că te-ai întors, spuse doamna Buck.

Părul ei avea aceeași culoare blond roșcat pe care și-o amintea Ky, dar pistrii păreau să-și fi unit forțele de-a lungul anilor, formând insule mari, de un maroniu deschis, ce contrastau cu albul lăptos al tenului ei.

– Sunt pur și simplu incapabilă să-mi închipui cum e să treci prin tragedia asta! E atât de... devastator. Desigur că părinții tăi apreciază enorm faptul că ai venit acasă.

Doamna Faulkner dădu din cap în semn de încuviințare, dar își ținu buzele strânse, iar în coada ochilor ei injectați i se strânseseră lacrimi.

Dintr-odată, Ky își dădu seama de cât de uscați îi erau ochii. Nu plânseră la înmormântare. Nu plânseră nici părinții ei.

„Știi la ce se gândesc, nu?“, spuse o voce din capul lui Ky.

De când se întorsese la Cabramatta, ceva din atmosfera locului i-o aducea pe Minnie în fiecare gând și discuție. Nu-și putea aminti Cabramatta fără Minnie, iar vocea prietenei îi tot venea în minte atunci când se aștepta mai puțin.

„Ei sunt de părere că nu-ți pasă!“

„Nu-i adevărat!“ își spuse Ky.

„Ba da! Au impresia că ești o asiatică stoică, una cu inimă de piatră, și că te ghidezi după principiile lui Confucius.“

„Ce tot spui aco...!“

„Știi tu, vorba aia a lui Con-fu-cius, numai beebeluşii se smiorcăie!“

Ky își dori cu disperare să le spună profesorilor să nu cumva să creadă că, doar fiindcă nu plângeau, ei și părinților nu le păsa. Existau, de fapt, atâtea semne că le păsa, atât de multe moduri prin care arătau că erau îndurerăți. Ceața care se așternuse pe ochii mamei din clipa în care aflase vestea că Denny murise, ceață care nu se mai risipise de atunci; tăcerea tatei, nu pentru că el nu-și dorea să vorbească, ci pentru că nu-și mai găsea cuvintele. Iar în ceea ce o privea pe ea, faptul că asuda încontinuu, că visa cu ochii deschiși, fără nici un folos, și că purta discuții imaginare cu prieteni care nici măcar nu se aflau de față – toate astea nu erau altceva decât semne ale durerii pe care o simțea. Familiei Tran îi păsa. Doar că rămăsese pustiită.

„N-a întrebat nimeni!“

„Poftim?“

„Știi ce, Ky, nu trebuie să le explici nimic profilor ăstora! N-au întrebat și nu e treaba lor.“

„Dar...“

„Haide, gata!“

– Și ce urmează mai departe? întrebă domnul Dickinson, continuând să-și răsucească furculița, cu un aer absent.

– Nu știu dacă mai urmează ceva după praznic, răspunse Ky, care în cele din urmă se întorsese la realitate și se hotărâse să răspundă la întrebări reale.

– Ai mai... aflat ceva? întrebă el, aruncându-le pe furis câte o privire doamnelor Faulkner și Buck. Despre ce s-a întâmplat?

Ky observă că doamna Buck își mută greutatea de pe un picior pe celălalt; doamna Faulkner își mușcă buza de jos și se uită lung la porția ei de tăieței. Nici unul dintre profesori n-o privi în ochi pe Ky.

Faptele, pe care Ky le aflase din ceea ce-i povestiseră părinții ei, erau neclare, iar amintirea lor o înfiora și continua s-o scalde în sudori reci. Aflase de la mama ei că Denny se dusese la Lucky 8, un restaurant cu specific pescăresc, după ce participase la banchetul tradițional de clasa a douăsprezecea, din decembrie. Fusese prima și singura oară când părinții îl lăsaseră pe Denny să iasă noaptea în oraș cu prietenii – drept recompensă pentru rezultatele lui bune la învățătură – asta, după ce el îi implorase luni în șir pe părinți și după ce Eddie Ho, cel mai bun prieten al lui, îi asigurase că el și Denny își doreau doar un pretext ca să prelungească o seară în care erau îmbrăcați elegant. Denny o convinsese până și pe Ky să-i susțină cauza.

– Haide, mamă! îi spusese Ky la telefon, cu câteva săptămâni înainte de banchet. E vorba de Lucky 8! Oamenii își țin nunțile acolo. Și, în plus, până și eu m-am dus la petrecerea de după banchetul clasei mele!

– Te-ai dus?

Ky se oprise și încercase să-și amintească dacă, de fapt, îi spusese mamei de petrecerea la care se dusese cu atâtea ani în urmă.

– Da, răspunsese ea, încrucișându-și degetele ca să-i poarte noroc. O să fie bine! Denny e aproape adult, e un băiat bun, care n-a intrat niciodată în belele. Și, mai mult decât atât, e vorba de Lucky 8!

– Dar Cabramatta s-a schimbat de când te-ai mutat, îi spusese mama ei în vietnameză. Nu mai e la fel. Oamenii nu mai sunt așa cum îi ții tu minte, sunt...

– Nu-ți mai face atâtea griji și lasă-l să meargă! Dacă-l sufoci tot timpul, n-o să se maturizeze niciodată.

Ky aflase de la tatăl ei că banchetul nu fusese deloc ieșit din comun. Denny câștigase titlul de „Cel Mai Probabil Să Reușească“, care venise la pachet cu o banderolă pe care băiatul și-o vârâse în buzunarul de la piept al unui costum împrumutat. Avusese la el un aparat foto de unică folosință, cu care se fotografiase alături de prieteni, de profesorii de la Liceul Cabramatta și de cina prea uscată pe care o luaseră la clubul RSL. Pe urmă merseseră pe jos către Lucky 8, un restaurant cunoscut pentru faptul că avea cântăreți de nuntă chiar și atunci când nu se țineau nunți; un restaurant care avea șase acvarii pline cu pești vii, homari și crabi King; un restaurant rezervat sărbătoririlor, speranței și noilor începuturi.

Din ce spuneau atât mama, cât și tatăl ei, ceea ce urmase fusese ghinion pur. Nu acel gen de ghinion oarecare, ca atunci când te lovești la degetele de la picioare sau când ți se fură capacele de la roțile mașinii, ci genul de ghinion care planează deasupra acoperișurilor, în căutarea unei familii asupra căreia să arunce un blestem sau a unui copil pe care să-l fure. Ky își întrebese părinții ce le spusese poliția, însă ei, în loc să-i zică ce altceva mai știau, se mulțumiseră să clatine din cap, cu ochii umflați și injectați, murmurând:

„Ghinion, ghinion...”

Ky voise să urle la ei, însă atunci când deschisese gura... tăcere.

– Nu știi, răspunse Ky acum, privindu-l până la urmă în ochi pe domnul Dickinson. De când a avut loc incidentul, n-am mai aflat nimic altceva de la poliție.

– Păi, spuse domnul Dickinson, oprindu-se din învârtitul furculiței de plastic, să ne spui dacă putem ajuta cu ceva, cu orice!

„Un rahat!” răsună vocea lui Minnie în capul lui Ky.

– Mersi, răspunse Ky peste vocea imaginară care trăncănea în continuare pe fundal.

În timp ce mesteca, domnul Dickinson dădu din cap în semn de încuviințare. Doamna Buck își puse o mână pe umărul ei; Ky făcu un efort supraomenesc ca să nu se ferească. Doamna Faulkner părea că mai avea puțin și începea să plângă.

Minnie continuă, fără s-o audă nimeni în afară de Ky:

„Dar să-ți spun ceva: Ky, din postura de Soră Mare Cumsecade, n-o să stea cu mâinile-n sân! O să se ocupe ea, nu-i așa, Ky? Și astfel o să-și răscumpere greșeala de a-l fi lăsat pe fratele ei la greu! O să ia atitudine pentru prima oară în viața ei amărâtă și penibilă, în care n-a făcut nimic altceva decât să respecte regulile și să fie cuviincioasă! Pentru că polițaii ăia imbecili n-o să facă nimic, la naiba! Fiindcă o să spună că suntem niște refugiați care au probleme specifice refugiaților și n-o să ne bage în seamă! Pentru că, dacă nu putem să luăm atitudine atunci când unul dintre noi e omorât în bătaie, atunci ce naiba avem?! Pentru că, pentru că, pentru că!”

Atunci când părinții o sunaseră pe Ky ca să-i spună ca Denny fusese omorât în bătaie la Lucky 8, ea nu răspunsesse fiindcă nu era acasă. Încercaseră să dea de ea la serviciu, dar n-o găsiseră. Tocmai atunci era

presată de un termen-limită – primise sarcina să scrie despre un cuplu care locuia în mașină și care tocmai câștigase la loterie. Părinții îi lăsaseră un mesaj la recepția redacției, dar Ky nu-l primise pentru că Becca Smith, recepționera, nu le putuse înțelege puternicul accent vietnamez.

– Cred că te-a sunat un bărbat chinez, spusesse ea. Mi-a lăsat un număr de telefon, dar, sincer vorbind, n-am prea înțeles ce-a spus, așa că nu l-am notat.

– Bine, mulțumesc!

Ky privise împrejur, sperând să le fi auzit cineva discuția și s-o fi înțeles, cineva care s-o asigure că interacțiunea cu Becca Smith, la fel ca multe altele de dinainte, fusese cu adevărat descurajantă și că reacția ei, a lui Ky – un simțământ de nesiguranță, de parcă cineva tocmai îi trăsese un șut în spătarul scaunului – fusese atât firească, cât și potrivită, mai mult decât potrivită, poate chiar prea ponderată. Nu surprinsese privirea nimănui. Toate cele spuse rămăseseră între ea și recepționera care era mereu cu capul în nori.

– În cazul ăsta, cred că o să-mi verific agenda de telefon, o să caut după cuvintele „bărbat chinez“ și o să-l sun eu înapoi.

– Perfect! Spor! spusesse Becca Smith, bătând darabana cu unghiile ei false în peretele de plastic care separa biroul lui Ky, după care îi aruncase colegei un zâmbet rigid, de parcă îi simțise ironia, dar n-o pricepuse pe deplin.

Ky nu ascultase numaidecât nici unul dintre mesajele lăstate de părinții ei la telefon. Credea că o întrebaseră ceva ridicol, ca întotdeauna: Denny voia să meargă în tabără – oare ar fi fost în siguranță? Denny voia să se lase de fizică în clasa a unsprezecea – oare mai putea să devină medic? Denny trebuia să călătorească pentru

un turneu de dezbateri – oare era neapărat necesar? Nu cumva adolescenții inventau astfel de pretexte și, în schimb, se drogau?

Atunci când venea vorba de Denny, care era cu cinci ani mai mic decât Ky, era ca și cum mama și tatăl celor doi își pierduseră capacitatea de a fi părinți, ca și cum uitaseră că o mai făcuseră o dată, ca și cum intrau în panică fiindcă trebuia s-o facă din nou. Familia Tran se ținea cu dinții de tradițiile vechii patrii și de credința că băieții erau mai de preț decât fetele. La urma urmei, băieții duceau mai departe numele familiei și, de regulă, ei erau cei care aduceau bani în casă. Chiar și cele mai bune fete se măritau până la urmă, intrând în familia altcuiva. Ky bănuia că părinții ei simțiseră că nașterea unui fiu le dăduse o a doua șansă. Denny se născuse în Australia, după ce familia se stabilise la Cabramatta. Ky fusese prima lor încercare, adusă din Vietnam, învățată să meargă la baie într-o tabără de refugiați din Malaysia și apoi trimisă, de la grădiniță până în clasa a doua, la cursuri de engleză. Părinții se îndoiseră în privința șanselor ei de succes, având impresia că fata le semăna prea mult. Însă Denny reprezentase o ocazie nealterată, una în cazul căreia nu era nevoie să facă multe compromisuri, fapt pentru care, din cât înțelegea Ky, mama și tata îl tratau pe băiat cu foarte multă grijă, incapabili să ia decizii fără să-și facă griji că aveau să pună în pericol viitorul singurului lor fiu.

După ce Denny se născuse, sora lui mai mare îi purtase pică, dar Ky își aducea aminte de clipa în care i se înmuiase inima. Avea șase ani pe vremea aceea, iar Denny încă purta scutec și stătea pe vine alături de ea, care tocmai colora steagurile țărilor participante la Olimpiada de Vară de la Moscova, din 1980. Îl avertizase pe Denny să nu pună mâna pe creioanele ei colorate

și să nu-i atingă temele cu degetele lui lipicioase. Așa că micuțul se așezase lângă ea, sprijinindu-și coatele pe genunchi și ținându-și bărbia durdulie în palme. O pri-vise tăcut; în camera de zi nu se auzea decât scârțâitul creionului pe hârtie, când dintr-odată se auzise sunetul grețos și umed al unui mare pârt. Ky își întorsese iute capul de la temă și îl zărise pe Denny, care deschisese gura și căscase ochii. Înainte să apuce să-l certe fiindcă era un țânc mare și prost, care făcuse pe el, băiețelul spusese, pe același ton pe care-l foloseau oamenii din reclama pentru soluția Ajax de curățat de geamuri:

„O, nu!“

În clipa aceea, ceva dinlăuntru lui Ky – zidul pe care-l ridicase ca să nu-și placă fratele mai mic, atât de iubit de părinți – se prăbușise. Râsese și râsese fără să se poată opri, până când începuseră s-o doară mușchii abdominali și simțise că se sufoca. Iar apoi Denny începuse și el să hohotească de râs, rostogolindu-se pe jos și strivind cu fundul rahatul umed, iar mirosul se împrăștiase din scutec și-i făcuse grață lui Ky. Dar ea tot nu se oprise din râs și, deși putea să jure că rahatul acela mirosea atât de rău încât îi simțea gustul, nu era în stare să închidă gura, fiindcă trebuia să râdă în continuare.

Iar de curând, după ce se întorsese în apartamentul ei din Melbourne și lăsase pe masă pizza și cele șase doze de bere Tooheys New – pe care și le cumpărase fiindcă voia să se antreneze să ajungă ca și colegii ei, care nu se înroșeau ca racii după două duști –, Ky își ascultase toate mesajele vocale.

În primele trei, tatăl ei, care îi vorbea doar în vietnameză, îi ceruse să-l sune cât de repede putea, fiindcă trebuia să-i spună ceva urgent. În cel de al patrulea, îi spusese că Denny pățise ceva. În cel de al cincilea, că Denny

fusese omorât, că acum se ocupau de înmormântare și că ea trebuia să se urce în primul avion și să se întoarcă acasă de urgență. Vocea lui nu se frânsese; nu-l podidise plânsul. Ky ascultase mesajele de la început și o făcuse de atâtea ori, încât cuvintele își pierduseră sensul. Se întrebese dacă mai pricepea vietnameza, sau dacă o uitase până într-atât încât să fi înțeles pur și simplu greșit. Poate că prin „omorât“ tatăl ei voise, de fapt, să spună: „Denny a absolvit mai repede fiindcă e foarte isteț! Tu de ce nu ești la fel de isteț ca fratele tău mai mic?“

Apoi Ky luase în calcul posibilitatea ca niște colegi să fi încercat să-i terorizeze fratele la școală. Poate că părinții ei erau îngrijorați și o chemau la Cabramatta ca să-i ia apărarea lui Denny, ca să-i plesnească sau să-i pocnească pe bătauși, ca să ceară ca școala să-și protejeze cel mai strălucit elev.

– Cum de *nu* mănânci bătaie? îl întrebese Ky pe Denny cu un an mai devreme, după ce el luase din nou premiul întâi la toate materiile, în afară de educație fizică.

Ky venise acasă în acel weekend, fiindcă sărbătoreau *Têt*¹. Mama îi pusese pe ea și pe Denny să spele geamurile de la parter, astfel încât casa lor să strălucească de curățenie în cinstea sărbătorii.

– Nu cred că în zilele noastre oamenii mai iau bătaie fiindcă sunt tocilari, răspunsese el.

– Ei, ce să-ți spun!

– Păi, *tu* n-ai luat bătaie pe vremea când erai la școală!

– Asta-i altceva, spusese Ky în timp ce curăța urmele uscate pe care le lăsaseră insectele pe geam.

¹ Têt Nguyễn Đán, Festivalul Primăverii, Anul Nou Lunar sau Anul Nou Lunar Vietnamez, una dintre cele mai mari sărbători din cultura vietnameză

– De ce?

„Minnie!“ își dorise ea să spună.

În clasa a doua, câteva fete albe se trăgeau de cozile ochilor ori de câte ori treceau pe lângă Ky, iar Minnie amenințase că avea s-o radă în cap pe șefa aceluia grup. Timp de o lună, de fiecare dată când le vedea pe acele blondine la cantină sau în curtea școlii, Minnie mima-se gesturile cuiva care s-ar fi ras pe cap. O dată chiar mimase că-și rădea sprâncenele și o făcuse să plângă pe blondina-șefă. Asta făcea Minnie la opt ani. Până când ea și Ky ajunseseră la liceu, Minnie fusese mereu un semn NU DERANJAȚI ambulant, care o ferise pe Ky să fie trasă de păr, să i se pună piedică sau să i se scuipe pe scaun.

– Habar n-am, răspunsese Ky. Cred că pur și simplu nu le stăteam oamenilor în cale.

– Nici eu nu le stau, spusese Denny, dându-și jos perechea de ochelari fără rame.

Alesese o pereche asemănătoare cu cea a lui Ky, fiindcă o auzise pe sora lui spunând că ochelarii fără rame erau sofisticăți și-i făceau pe oameni să pară mai maturi. Lui Ky i se părea că-l făcea să semene cu un copil deghizat în contabil. El își ținuse ochelarii de brațe și încercase să șteargă lentilele.

– Pur și simplu, eu nu le fac altora în ciudă.

– Adică?

– Păi..., spusese Denny, ridicându-și ochelarii în lumină, văzând că erau mai murdari decât înainte și strâmbându-se, ...alți tocilari chiar iau bătaie, dar nu din cauză că tocesc, ci fiindcă își dau silința să-i facă pe toți ceilalți să pară proști!

Ky simțise un fior pe șira spinării. Știa că Denny n-o învinuia – nu-i stătea în fire – dar că ar fi putut foarte bine s-o facă.

– E o dovadă de maturitate din partea ta, spusese ea, înghițind în sec. În altă ordine de idei, lentilele arată scârbos! comentase, făcând un semn cu capul către ochelarii mânjiți ai lui Denny.

– Știu! Credeam că soluția de curățat geamuri o să ajute...

În apartamentul ei din Melbourne, Ky strânsese la piept robotul telefonic, fără să mai aibă îndoieli cu privire la cât de bine înțelegea ea vietnameza. Își sunase tatăl și îl asaltase cu întrebări: Ce se întâmplase? Cum se întâmplase? Cine fusese cu Denny? Ce știau cei care fuseseră? Tatăl ei se mulțumise să-i spună să vină acasă – puteau să vorbească mai târziu despre toate astea. O vreme, stătuse încremenită locului, iar brânza de pe pizza se întărise. Atunci când aceasta începuse să semene mai mult cu un disc de plastic decât cu un fel de mâncare, o aruncase. Dintr-odată, simțise că îi venise chef să se apuce de curățenie. Pescuise lenjeria de corp din coșul de rufe murdare, umpluse chiuveta de la baie cu apă și detergent și-și înmuiase hainele, agitându-și mâinile pe sub apă ca să facă bule. Își dăduse jos ochelarii fără rame – cei pe care și-i cumpărase fiindcă crezuse că aveau să-i dea un aer matur, de persoană demnă de luat în serios – și-i ștersese cu șervețele umede, impregnate cu alcool. Trebuia să facă și duș. Stând goală în cadă, cu apa lovindu-i spinarea, fusese copleșită de nevoia să frece cada. Se lăsase pe vine, cu un burete în mână, și acoperise cada și faianța cu soluție de curățat, după care își folosise brațele ca pe niște extensii ale capului de duș: apa îi cădea pe umeri, i se scurgea pe brațe și-i picura de pe degete în direcțiile către care își îndrepta mâinile.

Mama ei o învățase să purifice aerul cu ajutorul aburului emanat de niște apă fierbinte în care se turnase

oțet. Însă nu-i explicase cum anume să facă asta, iar Ky, în consecință, turnase un litru de oțet în ceainic, pornise focul la mașina de gătit și așteptase ca oțetul să dea în clocot. Pe măsură ce apartamentul se îmbâcsise cu miros de picioare asudate, ea simțise deopotrivă că i se tăia respirația și că i se întorcea stomacul pe dos. Avea atât de multe de spus – lui Denny, părinților, oricui ar fi vrut să asculte! Scuze, explicații, observații dureroase despre care știa că ar fi dat la iveală munți de adevăruri. Cuvintele din mintea ei se grăbiseră să se înșire în propoziții și fraze, dar apoi, sub presiunea panicii, se risipiseră din nou. Iar atunci când Ky își dorise cu disperare să le rostească, ea descoperise că nu putea decât să icnească. De fiecare dată când deschidea gura, simțea din nou și din nou ba că trăgea prea mult aer în piept, ba că se sufoca. Încetul cu încetul, încăperea se întunecase, Ky nu mai auzise nimic și rămăsese doar ea, singură, plângând, iar suspinele pe care le scotea i se păruseră străine, înăbușite de aerul acru, plin de aburi.

2

Nimeni din familia Tran n-avea voie să doarmă mai mult de ora opt dimineața. Chiar și duminica, biata Ky era trezită brusc de emisiunile TV vietnameze la care se uita tatăl ei – cele mai noi episoade din *Parisul noaptea*, înregistrat pe casete VHS, în care se auzeau melodiile morocănoase ale lui Khanh Ly, pline de dorul după Saigonul de dinainte de război. Sau o trezea mama, care, cu mânerul pământului de praf, lovea clanța ușii camerei ei, pe vremea când Ky încă locuia împreună cu părinții.

La o zi după înmormântarea lui Denny, casa familiei Tran era cufundată în tăcere. Ky se uită la ceas: opt și jumătate dimineața. De afară se auzeau zgomotul traficului și trilarurile coțofenelor. Pagerul nu-i afișă nici un mesaj de la serviciu; aproape că sări din pat, speriată că micul aparat se defectase, împiedicând-o să afle ce anume avea de lucrat pe ziua aceea. Doar după ce-și puse una dintre șosete, își aminti că-și luase liber toată săptămâna. Și pe urmă își aminti și de ce.

Se trânti înapoi în pat și se uită prin camera ce rămăsese neschimbată de când plecase ea de acolo: pereții acoperiți cu postere cu *Edward Măini-de-foarfece* și *Boyz II Men*, cerceii autocolanți pe care-i lipise pe geam, păpușa la mâna a doua, așezată pe comodă. Păpușa aceea fusese cumpărată de la St. Vinnie, pe